Praefatio.

Ad Galeni libros tres, qui *περὶ κράσεων* inscribuntur, recensendos his codicibus manu scriptis usus sum: Laurentiano, Marcianis duobus, Vaticanis duobus, Parisinis duobus, Oxoniensi.

Horum omnium optimus et vetustissimus est cod. Laurentianus plut. LXXIV 5, chartaceus, formae quadratae, saeculi quarti decimi, qui inde a fol. 17 usque ad fol. 55 *περὶ κράσεων* libros continet. De quo conferenda sunt quae in editione mea librorum, quos Galenus *περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων* conscripsit, (Erlang. 1878) p. VIII et in praefatione voluminis III Scriptorum minorum Galeni (Lips. 1893) p. V copiosius disputavi. Huic codici, etsi omni mendorum genere laborat, primas deferendas esse partes efficitur e numero satis magno lectionum bonarum, quae in eo solo inveniuntur. Mentione dignissimas recensebo ac primum quidem eas, quae Oribasii auctoritate confirmantur: I 526, 12 (ed. Kuehn) *καὶ γὰρ καὶ*, 555, 5 *οὔτ' ἄκρως ξηρὸν οὔτ' ἄκρως ὑγρόν*, 556, 4 *ξηρὸν ἢ ψυχρὸν ἅμα καὶ ὑγρόν*, 579, 12 *διὰ τὴν ἡλικίαν* L[1] *om.*, 629, 7 *μελάντερον τὸ χρῶμα*, 686, 4 *τὸ σιτίον*, 687, 7 *θερμὸν εἶναι*. Deinde eas, quibus hiatus, quo ceteris in codicibus Galeni oratio deformata est, tollitur: 552, 7 *εἰπόντες οὕτως ἐπανίωμεν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα*, 553, 11 *τό τε σῶμα αὐτό*, 627,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

2 *ἁφῇ om.*, quo glossemate illato et pleonasmus molestissimus et hiatus effectus est, 637, 1 *ἂν εἴη*, 680, 12 *διαμφισβητήσειν*. Tum exempla glossematum manifestorum proferam, quibus L solus caret: 519, 2 *φύσιν om.*, rectissime: neque enim de diversis naturis, sed de temperamentorum genere agitur, id quod ex iis quae antecedunt luculentissime apparet. 520, 14 *σαφῶς om.*, 556, 5 *κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν om.*, recte; nam ex ipsa ceterorum codicum varietate *κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν* (O) vel *κ. τὴν ἐπικράτησιν* (M) vel *κ. τὴν ἐπικράτειαν* (V) praestantium interpolatoris vestigia cernere possis. 637, 15 *περὶ om.*; ita enim locus ille restituendus est: *κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ παντὸς οὐτινοσοῦν ἑτέρου μορίου τὴν ἰδίαν κρᾶσιν ἐκ τῶν οἰκείων ἐπισκοπεῖσθαι γνωρισμάτων ἄμεινον, οὐ περὶ τῆς ὅλου τοῦ σώματος κράσεως ἀφ' ἑνὸς μέρους ἔνδειξιν λαμβάνειν*. 694, 5 *καὶ θερμὰ om.* nec immerito; nam de rebus, quae sunt *δυνάμει* calidae, paulo ante sermo erat. Denique selectas quasdam lectiones ex solo Laurentiano depromptas afferam, quae aliis de causis verae existimandae sunt: I 509, 1 *οὖν om.*, 516, 1 *μεταβάλλοι*, 14 *ταὐτὸν*, item 517, 12. 524, 11 *ἢ κατὰ τὸ θέρος ὑπολαμβάνειν ὑπάρχειν τὸ ἔαρ*. 528, 6 *ὑγρότητος δὲ καὶ ξηρότητος*. 532, 9 *ποτὲ δὲ*. 554, 10 *καὶ φαίνεται καίτοι σμικρὸν ὄν*. 567, 10 *καὶ ταῦθ' ὑπάρχει (ἅπαντα om.* L[1]) *τῷ δέρματι καὶ τούτου μάλιστα*. *Τούτου* scripturam esse verissimam intellegitur e loco simillimo p. 563, 16 *καὶ τούτου μάλιστα τὸ κατὰ τὴν χεῖρα*. 575, 3 *ἤτοι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ ὑγρὸν*. 587, 2 *ὕπνων τε πέρι καὶ*. 604, 11 *τῷ ἁβροδιαίτῳ*. 606, 13 *τὸ τῆς διαίτης ἀταλαίπωρον ἐπιθρέψειέ τι καὶ αὐτοῖς τοῖς σαρκώδεσι μορίοις πιμελῆς*. 612, 11 *οἷόνπερ*. 623, 6 *οἵανπερ*. 646, 8 *ἐξηγησαμένους*. 648, 15 *λέγοις*. 650, 16 *ἁπτομένοις*. 652, 16 *ἐργαζόμενοι*. 653, 13 *ἁπτόμενον τούτου*. 655, 13 *προσδεῖσθαι*. 670, 11 *τὰ παντάπασι σμικρὰ*. 673, 9 *ταὐτὸν τούτοις*. 676, 2 *τέμνοι*. 679, 14 *τῆς αὐτῆς*. 680, 9 *τῆς μήκωνος*. 685, 3 *τὸ δυνάμει θερμῷ εἶναι*. 686, 11 *θερμὸν ὄν*. 692, 1 *παραλαμβάνειν*.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Itaque cum tanta sit Laurentiani fides ad genuinam scriptoris manum restituendam, omnem lectionis varietatem quam diligentissime inde excerptam in apparatum criticum recepi.

Secundum locum obtinet cod. Marcianus 275, membranaceus, formae quadratae, saeculi quinti decimi, elegantissime scriptus, qui *περὶ κράσεων* libros fol. 56[b] — 111[a] continet. Is etsi Laurentiano paulo inferior est, tot tamen locis cum illo consentit, ut ex eodem uterque archetypo originem duxisse putandus sit. Hanc rationem inter utrumque intercedere cum multa alia tum haec docent exempla: 511, 2 *ψυχράν τε καὶ ξηράν*, 14 *αἱ πᾶσαι διαφοραὶ τῶν κράσεων*, 512, 7 *θερμαίνειν*, 8 *ξηραίνειν*, 514, 9 *τὸ χρῶμα* (omisso *μεταβολὴν* vocabulo spurio), 13 *φάσκοι*, 15 *μέλαν φαίνεσθαι*, 16 *γεγονέναι*, 516, 16 *ὁ δέ γ' ἐκείνων λόγος*, 517, 9 *ἄρχεσθαι*, 518, 1 *ἐπιδεικνύουσιν*, 523, 3 *οὖσαν*, 529, 3 *κράσεών εἰσιν ἀμέτρων*, 530, 3 *ἴδιόν ἐστιν*, 532, 11 *πολλοῖς*, 537, 3 *τὰ ζῷα*, 540, 5 *δὲ δὴ*, 8 *ἅπαντα συγκεχύσθαι τὸν λόγον ἀνάγκη*, 542, 13 *τούτων*, 547, 4 *ἐνεργήσῃ*, 548, 9 *ἐπέρχεσθαι*, 551, 1 *συκῆς καὶ λίθου*, 565, 18 *εἶναι προσήκει*. Maxime autem id apparet ex falsis lectionibus utriusque codicis propriis; hoc in numero habendae sunt: 509, 2 *κέκρανται*, 510, 7 *δύναται*, 525, 12 *ἐξέσται*, 558, 14 *ἐξ ὑπεναντίας*, 560, 12 *τελείως*, 566, 2 *χρείας μορίων*. Quamquam igitur Laurentianus et Marcianus artissimo cognationis vinculo coniuncti sunt, non tamen hic ex illo descriptus est. Nam in L plurima vocabula omissa sunt, quae in M exstant neque ita comparata sunt omnia, ut ex ingenio eius, qui M codicem exaravit, addita esse statuere possis. E permultis huius temeritatis in L passim obviae exemplis haec elegi: 510, 16 *ἤδη*, 511, 6 *οὔθ'*, 512, 16 *τοῦτο*, 513, 1 *ὅλον*, 515, 1 *γεγονέναι*, 529, 4 *ἀναγκαῖον*, 544, 12 *μόνων*, 562, 1 *τὸ τοιοῦτον σῶμα*, 573, 9 *ἀκριβῶς*, 576, 4 *ἑκάστου*, 601, 2 *εἰκὸς*, 619, 2 *μήπω*, 635, 7 *τινες*, 636, 14 *οὐδ'*, 646, 6 *ἀκριβῶς*, 656, 4 *ἄρτος*,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

673, 13 *πολλάκις*, 675, 2 *οὐκέτι*, 682, 3 *καὶ θύμος*. Sed non solum ea de causa, quod vitiorum genere eo, quod in verbis temere omissis positum est, multis locis caret, ad Laurentiani virtutem prope accedit, sed habet etiam peculiares quasdam lectiones optimas, quae in L non inveniuntur; tales sunt: 513, 13 *τῆς μήκωνος*, 517, 14 *γενέσθαι*, 520, 8 *ἢ ψυχρὰν*, 561, 3 *ἤτοι κρύσταλλον*, 578, 13 *τοῖς ὀστοῖς αὐτοῖς* (item Orib.), 17 *ἀλλὰ καὶ νέον ἱερεῖον*, 590, 3 *ἀπὸ ον.*, qua re hiatus tollitur, 605, 11 *λιμαγχικοῖσι* (item Hipp.), 662, 11 *τὰ ἐντός*, 690, 9 *κατάπλασμα* (item Orib.). Cedit bonitate Laurentiano Marcianus propterea, quod plurimis locis librarii neglegentia aut inscitia aut praepostera sapientia verbis mutatis aut temere additis aut omissis labem contraxit, quibus L integer est.

Cum Marciano 275 codices Parisini 2267 et 2332, chartacei, recentissimae aetatis, quorum alter totos *περὶ κράσεων* libros tres, alter excerpta modo breviora modo copiosiora complectitur, artissime cohaerent. Omnibus enim fere locis cum illo adeo consentiunt, ut aut ex eo ipso aut, quod veri similius est, ex eodem exemplari descripti esse videantur. Itaque ne apparatus critici molem nimis augerem, uno sigillo M Marciani et Parisini 2267 consensum significavi iis solum locis paucissimis, quibus inter se discrepant, Parisini lectione sigillo P notata. In codice altero Parisino exceptis lectionibus, quae ei cum Marciano communes sunt, nihil mentione dignum repperi. Quattuordecim ex primo *περὶ κράσεων* libro excerpta sunt haec: 1) P. 513, 13 *κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν* usque ad 16 *εὐθὺς καὶ ξηρόν*. 2) 521, 12 *τίς γὰρ ἂν* — 16 *θάνατον*. 3) 530, 7 *ἆρ' οὖν* — 12 *γεννησάντων*. 4) 531, 1 *ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν* — 5 *διηγεῖται*. 5) 537, 16 *οὕτως οὖν* — 538, 3 *λέοντα*. 6) 538, 15 *τὸ μὲν ἁπλῶς* — 539, 9 *λέγεται*. 7) 541, 1 *γένος μὲν οὖν* — 7 *οὔτε ψυχρόν*. 8) 546, 7 *τὴν μὲν* — 11 *προσαγορεύομεν*. 9) 559, 4 *ἐννέα τὰς πάσας* — 9 *ξηράν*. 10) 563, 14 *μέσον ἀκριβῶς* — 564, 7 *φύσεως τοῦργον καὶ θεοῦ*. 11) 567,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

5 τὸ γὰρ — 6 ἔκγονον. 12) 568, 9 νεῦρον — 12 γενόμενον. 13) 569, 1 θρὶξ δὲ — 7 φύσιν. 14) 569, 16 τὸ δ' αἷμα — 571, 3 ἐστιν ὑγροτέρα.

Eiusdem familiae esse videtur codex Vaticanus Ottobonianus 311, chartaceus, saeculo sexto decimo neglegentissime exaratus, qui haec scripta continet: 1. ἰατρικόν. 2. Galeni περὶ διαφορᾶς πυρετῶν. 3. eiusdem περὶ φυσικῶν δυνάμεων. 4. eiusdem περὶ κράσεων. Quem cum in libris, qui sunt περὶ φυσικῶν δυνάμεων, cum Marciano 275 consentire vidissem neque inde quidquam lucri ad textum emendandum fecissem, ne tempus et operam perderem, eius conferendi consilium celeriter abieci.

Medium quendam locum inter Laurentianum et Marcianum 275 obtinet alter Marcianus append. class. V 4, membranaceus, formae oblongae, saeculo quinto decimo eleganter scriptus, olim Caspari Contarini Cardinalis, qui intra foll. 167 et 189 περὶ κράσεων libros complectitur. Is modo cum Laurentiano, modo cum Marciano 275, saepissime cum utroque consentit. Cum Laurentiano facit his fere locis: 509, 8 ἁπάσας ἐξευρεῖν τ. κρ. τὰς διαφορὰς, 512, 5 ὥσπερ om., 520, 1 φασί τινες ἐξ αὐτῶν, 523, 18 νῦν ἔχον, 525, 17 ὑγρὸν κ. ξ. κ. θ. κ. ψ., 542, 4 ἓν ἑνὶ, 545, 3 τὸν αὐτὸν, 557, 10 ὅτι ἡ μὲν, 11 ἄλλαι δύο, 564, 14 σκληρότητι, 568, 16 ἐφεξῆς, 571, 4 μετὰ ταῦτα λόγῳ. A Marciano 275 stat locis multo pluribus; cuius consensus haec elegi exempla: 512, 18 ἡλίῳ ξηρῷ καὶ θερμῷ, 514, 14 τὸ τέως γὰρ, 517, 11 εὐθὺς om., 519, 3 τελείως, 9 τὸ μὲν γὰρ, 520, 14 δύσκρατον, 527, 1 πλεονεκτεῖ τὸ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ, 530, 15 ὑπογίγνονται, 531, 15 κράσει, 534, 18 ἀναγκαίως ἀπάγει, 542, 13 εἰς δέ γε, 16 ἁπλοῦν τε καὶ, 546, 9 ὅση, 548, 7 οὐδὲ γὰρ, 549, 6 εἶναι κράσεως, 550, 4 ἴσην, 15 ἀνωτάτω, 555, 1 ἁπάντων στοιχεῖα, 566, 15 οὗ, 16 ἢ om., 567, 1 εὔκρατος, 16 τῶν τοῦ ἀνθρώπου, 568, 6 ἔστι μὲν γὰρ. Saepissime autem L M V inter se conspirant, quemadmodum docent haec

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

exempla: 510, 7 *εἶναι λέγωσιν*, 512, 2 *συγχωροῦντες*, ib. *ἀμφισβητοῦντες*, 513, 8 *ὑπάρχοντα*, 515, 9 *μουσικὸν εἶναι*, 519, 2 *οὐχ ἁπασῶν τῶν εἰρημένων*, 7 *προτέραν ὑποθέσθαι*, 522, 11 *εἶναί φασι*, 17 *οὐκέτι*, 524, 11 *τὸ ἔαρ*, 526, 13 *ἀλλὰ μὴ*, 528, 15 *σπουδάζουσιν*, 536, 16 *παλαιῶν ἰατρῶν*, 548, 11 *πυνθάνοιτο*, 552, 5 *ἀναγιγνώσκουσι τόδε τὸ γράμμα*, 554, 15 *ἐδέξατο*, 555, 11 *ἀντιθέσεων*, 557, 4 *ἀναγκαῖον εἶναι τὴν αὐτὴν*, 566, 2 *δέδεικται*, 571, 2 *σὰρξ*.

Etsi igitur alter Marcianus in meliorum librorum numerum referendus est, tot tamen mendis librarii neglegentia aut temeraria mutandi vel interpolandi libidine ortis inquinatus est, ut charta male usus esse viderer, si omnem lectionis discrepantiam proposuissem. Satis igitur habui eas commemorare lectiones, quae maioris momenti esse viderentur. Hoc ideo monui, ne quis ex silentio meo de huius codicis scriptura coniecturam faciat.

Ex iis, quae adhuc disputavimus, efficitur codices L M P V ab uno fonte manavisse, ita tamen ut M P V ad commune archetypum referendi sint.

Alterius familiae sunt deterioris notae codices Oxoniensis et Vaticanus 282. Codex Oxoniensis Bodleianus 709 sive Laudinus 58, membranaceus, foliorum 364, saeculi quinti decimi, haec Galeni scripta continet: 1. *περὶ πεπονθότων τόπων*. 2. *περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων*. 3. *περὶ κράσεων* fol. 156—202. 4. *περὶ ἀνωμάλου δυσκρασίας*. 5. *περὶ φυσικῶν δυνάμεων*. 6. *περὶ κρίσεων*. 7. *περὶ κρισίμων ἡμερῶν*. 8. *περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν*. Nitide scriptus est. Manus altera multo recentior textum ad aliud exemplar nonnullis locis correxit aut in margine supplevit.

Oxoniensi simillimus est Vaticanus 282, chartaceus, recentissimae aetatis, qui continet Galeni 1. *περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων*. 2. *περὶ κράσεων*. 3. *περὶ ἀνωμάλου δυσκρασίας*. 4. *περὶ φυσικῶν δυνάμεων*. 5. *περὶ κρίσεων*.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

6. *περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.* Quem cum fere ubique cum Oxoniensi consentire viderem, non totum excussi; contuli initium libri primi usque ad p. 532. Lectionis varietatem in apparatu critico nota O significavi paucissimis exceptis locis, quibus Vaticanus ab Oxoniensi discrepat; his lectio Vaticani propria diserte notata est.

Ex Oxoniensi aut Vaticano codicibus aut ex apographo alterutrius expressa est editio princeps Aldina (Venet. 1525), quae codicis instar habenda est. Qui enim curaverunt eam, exemplar sibi propositum tam diligenter secuti sunt, ut etiam errores, quos facillimum erat tollere, retinerent, veluti 513, 3 *πίειεν,* 516, 14 *συνέλθοι,* 520, 13 *παραλελείπασιν,* 548, 16 *ἐνεργίας,* alios. Ex Aldina fluxit Basileensis (Basil. 1538), cuius vestigia accuratissime persecutus est Singkeller, cuius opera Galeni de temperamentis libri tres et de inaequali temperie libellus cum versione latina separatim prodierunt (Basil. 1538). Basileensi successit longo annorum intervallo editio Charterii (Paris. 1679), qui nullo codice adhibito pauca in melius, plura in deterius mutavit. Charterianam nostro saeculo exprimendam curavit C. G. Kuehn (Lips. 1821).

Versiones latinae librorum, qui sunt de temperamentis, manu scriptae exstant in bibliotheca Vaticana (cod. lat. 2375. 2376. 2378. 2381. 2383), Monacensi (cod. lat. 5. 11), Vratislaviensi. Inspexi hic illic codices Vaticanos et Monacenses neque tamen quidquam subsidii ex iis ad textum graecum emendandum nactus sum.

Recensio haec mea plus trecentis quinquaginta locis a Kuehniana editione dissentit; equidem non tantum mihi adrogo, ut omnibus me locis verum pervidisse confidam; laetabor, si periti harum rerum existimatores iudicabunt me in vera scriptoris manu restituenda non frustra laborem studiumque consumsisse.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf